

A MAGYAR ZSIDÓK LAPJA

4. EVFOLYAM, 2. SZAM.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
EGÉSZ ÉVRE: . . . . 10 PENGŐ
M. K. POSTAI CSEKKSZÁMLA: 19108

ZSIDÓ LAP

1942. JANUÁR 8.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
VII. NAGYATADI SZABÓ-UTCA 83.
TELEFONOK: 221 646 222-475

Mi a kötelessége...

„Szerény“ jelígre kérnek tőlünk egy levélben választ arra a kérdésre, hogy „mi ma a zsidó diák kötelessége?“ Sokszor válaszoltunk erre a kérdésre, mielőtt az ilyen konkrétan, tisztán elhangzott; hisz tartalma szerint *A Magyar Zsidók Lapja* jóformán minden számában „ifjusági szám“ is, a magyar zsidó ifjuság sorsproblémáinak eleven nyilvántartása. E munkánkban állandóan nagy és együttérző támaszt jelent számunkra — és az ifjuság számára is — olvasóközönségünk hozzászólásaival és tanácsaival: jóminapában például egy apa levelét közöltük ugyanerről a kérdésről s még fülünkbe cseng a levél ölelkező ríme: „tanulj, tanulj!“ „*Tanulj, tanulj!*“. Ez ma a zsidó diák első kötelessége; tanulni: a jelen követelményeként és tanulni, tanulni: a jövő kapupénzeként is. Tanulni, tanulni, nem loholva és zihálva, mint a sebességrekordra törő gép, amely üzemanyagként fogyaszt betűt, időt, szellemet, de tanulni azzal a tiszta idealizmussal, amely szárnyaira kapja a lelket. „Nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk.“ Hol vannak azok az idők, mikor szinte banálishan hangzott e közmondásszerű figyelmeztetés! Ma? Manapság kortörténelmi utravaló ez, minden diák táskájában — és szívében; hisz manapság mélyebb az otthonnak, iskolának és életnek egysége; a mai világban már az iskola életében találkozhatni: az élet iskolájával. E viharosan szá-

guldó időkben korszakok futnak el két tanév közt s vajmi sokszor meg rövidül az út az iskola és az élet közt. Szóval, tanulni... De minden tanulmány: ismeretanyagok holt gyűjteményévé válhatik hit és szellem nélkül. Van egy zsidó hitrege, hogy amikor Mózes felszállt a magasba, azt látta, hogy Isten koszorukat tűz a betűkre. A betű megkoszoruzásában: a szellem megkoszoruzásának szimbóluma ez a kép, a szellemé, amelynek kultusza halhatatlan örökségként száll tovább, nemzedékek végtelen menetében. Az első iskolai buvázkodás is: a Templom tövében virágzott ki. *Amikor tanulsz: vallásos életet is élsz*; szorgalmazban a zsidó kötelesség, magyar kötelesség és emberi kötelesség harmonikus egysége fejeződik ki.

Mint az átalakulások korszakaiban s a nagy történelmi utelágazódásokban általában: most is túl közel kerül a mindennapi élethez a politika — de a diák maradjon tőle egészen messze, a zsidó diák is. A politizálás nem az ő kötelessége; az ő kötelessége az, hogy ne politizáljon. Könnyebb és egyszerűbb, egyenletesebb időkben sem — hát még most, amikor a politika vajmi sokszor válaszfalak lázas építkezését jelenti; de a diák lelkében nem emelkedhetnek válaszfalak. Más is velejár a küzdő és változó időkkel: az, hogy a politika, a legkülönbözőbb jelszavak és „irányzatok“ alakjában, a fiatalok lelké után nyul.

De a diák jól tudja, hogy derekasán és szorgalmasan, otthonának és iskolája határai közt kell készülődnie az életre, amelybe talán előbb lép ki, mint boldogabb és szerencsésebb elődei; az életbe, amely napfoltjait talán már jelen életére is ráveti, amely küzdelmesebb lesz, mint gondolta, amely több és keményebb erőfeszítést követel tőle, mint a régi világ a régi nemzedéktől; amelyben kevesebb választás adatik pálya és pálya közt s amelyben inkább az ember formálja majd a pályát, mint az életpálya az embert: de tudja azt is, hogy mily nagy tere van minden pályán és minden munkakörben a rátermettségnek, szorgalomnak, kitartásnak; tudja azt is, hogy sohasem szabad elszakadnia az idegfonalától, amely a szellem hűségéhez fűzi; és tudja azt is, hogy az igaz utat az ő számára is az örök értékek csillagfénye mutatja, nem pedig a jelszavak fényreklámja. És tudja azt, hogy mindenekelőtt tanulnia kell — tanulni és tudni. És ha új ideológiákról van szó — nagyon jól tudja, hogy új viszonyok közt is azt kell követnie, amely ősrégi és minden nemzedék számára ismét megújuló és mérhetetlen hagyományában is az életé: azt, amelyet a Biblia lehel. „Az én szellemem, amely rajtad van, gyon, ne távozzon tőled“, mondja az Írás. Ez a szellem tanítja meg a *jóságra* is, amely nélkül megdermed a lélek. Igen: jónak lenni. És hűnek lenni. ... Hűség, megingathatatlan hűség a hithez, a hazához, a szellemhez — ez a magyar zsidó diák kötelessége.

A Revue des Deux Mondes érdekes cikke a zsidóságról

Párizsból jelentik: A francia fővárosban megjelenő *Revue des Deux Mondes*, a legelőkelőbb irodalmi és tudományos folyóirat, amely nagy politikai tekintéllyel is rendelkezik,

szenzációs cikket közöl első helyen

André Siegfried tollából.

André Siegfried Franciaország legnevesebb szociológusa és gazdaságtörténésze, akinek nevét messze hazája határain túl is ismerik és becsülik. A *Collège de France* katedráján adja elő tárgyait nemzetközi auditorium előtt. Pétain tábornagy, az új államfő is rendkívül becsüli és államtanácsosai közé hívta meg. André Siegfried azonban néhány hét előtt lekö-

szönt erről az államtanácsosi tisztségéről és visszatért Vichyből Párizsba.

André Siegfried kifejti a Revue des Deux Mondes hasábjain, hogy a görög, zsidó és keresztény szellemi örökség teremtette meg az európai szellemiséget.

De a zsidó hatás a görögénél is fontosabb volt. Mert a szenvedélyes zsidó monoteizmus győzte le a szkeptikus görög sokistenhitet.

„Ábrahám pátriárcha alakja — írja André Siegfried — ott áll közvetlenül az európai kultúra kapuja előtt.

Az ő Istennel való frigge ma is hat mindenkire, aki valóban európainak nevezi magát.

MAX NORDAU ÉLETE

Megjelent RÉVÉSZ BÉLA nagy művének második kötete

A magyar-zsidó kulturélet egyik nagy irodalmi eseménye volt egy esztendővel ezelőtt Révész Béla hatalmas művének: *Max Nordau életé-nek* a megjelenése. S íme, most — egy év erős, elmélyülést igénylő munkája után — itt jekszik előtünk az impozáns biográfia második kötete, amellyel kiteljesedik az olvasók előtt Max Nordau izgalmasan érdekes, küzdelmekben gazdag és tanulságokban értékes életutja!

★

A tavaly megjelent első kötetben Max Nordau életpályájának azzal a részével foglalkozott Révész Béla, amely egybeesett Herzl üstökös-utjával. A mostani második kötetben vázolt életut ott kezdődik, ahol Herzl fiatalon elhagyta a Palesztina-mozgalmat és Max Nordaurát várt az a feladat, hogy elősegítse az elhunyt vezér üresen maradt helyének a betöltését.

Révész Béla idézi Max Nordaunak azt a magisztrális beszédét, amelyet a Herzl halálát követő rendkívüli cionista-kongresszuson mondott Herzlről: „Harmincöt éves korában még teljesen ismeretlen a zsidó nép előtt és kilenc évvel később annak büszkesége és reménye lett. Hogy a zsidó gondolkodásban és érzésben ezt a helyet elnyerhette, egyike a csodálatos élete csodáinak... A kellemes társalgó, hangulatos elbeszélő, a szellemes vigjátékiró, széleslátókörű államférfiuvá lett, aki merészen és konykult, szinte járhatatlan ösvényeken igyekezett a magas törekvés felé... Egyszer tréfásan megkérdezte valaki, mi lett volna Lisztből és Paganiniból, ha specifikus tehetségükkel a zongora és hegedű feltalálása előtt jöttek volna a világra. Erre a kérdésre Herzl esete adja meg a választ. Ő valóban az a Liszt, vagy Paganini volt, aki megszületett annak a hangszernek felfedezése előtt, amelyen tulajdonképpen a zsenialitása

megszólalt. Herzl született, elsőrangú államférfiú volt, állam nélkül, szervezett nép nélkül, egyetlen hatalmi eszköz nélkül, amellyel gyakorlati politikát lehet csinálni. Az ő esete nem egyedülálló. Az öreg zsidó nép még mindig kitermel magából időnként államférfiúi tehetségeket, akiket nem tud felhasználni...”

Theodor Herzl halála után az elárult bécsi cionista vezetők küldöttségileg kérték Max Nordaut, hogy vállalja az irányító elnökséget. Max Nordau azonban csak egy triumvirátusi tagságba egyezett bele, mert fizikumát és lelkiségét megviselték a küzdelmes esztendő eseményei. Az új elnök David Wolfsohn lett, aki néhány évi munka után összeropant és idő előtt meghalt, követte Herzl. David Wolfsohn állapította meg a keserű igazságot: „Szigoru törvényt kellene hozni, hogy minden elnök csak két évig tölthesse be a hivatalát, hogy hosszabb életü legyen a földön...”

★

A címe szerint csak Max Nordau életéről szólna Révész Béla könyve, de a valóságban sok-sok zsidó szellemóriásról szól. Beszél a jeruzsálemi egyetem alapításáról, a Pichon francia külügyminiszterrel való tanácskozásokról, Ussischkin-ről, Weizman-ról, Jabotinsky-ről és Kiss Józsefről; a háborús Páris-ról, a nemzetközi élet centrumává lett Madridról és a zsidó világvárossá kiteljesülő Tel-Avivról. Ezek a személynevek és városnevek is érzékeltetik, hogy milyen idő-keretben és tér-keretben mozog Révész Béla Nordau-élettrajza.

A cionista-szervezet tanácskozásainak érdekes okmányai, a palesztinai ország-alapítás fontos okiratai és megfelelő illusztrációk teszik még érdekesebbé az érdekes könyvet, amellyel Révész Béla ajándékozta meg a magyar zsidóságot.

S. E.

Az áldozatkészség „érc”-fedezete

A magyarországi zsidó hitközségek között alig találunk már olyat, amely ne érezte volna szükségét annak, hogy az országos segítés ügyében az OMZSA-ba bekapcsolódjék. Ennek szükségét végre az a hitközség is belátta, amelyről az alábbi kis történet szól, amely hosszú habozás és tépelődés után végre elhatározta, hogy hozzá fog járulni az OMZSA és az Országos Pártfogó Iroda segítő feladataihoz.

Eddig a dolog rendben is volna, most jön azonban a szenzáció. Elhatározták, hogy fedezetül nem a hitközség kötelező nyilatkozatát ajánlják fel, hanem egyes hitközségi tagok „cim”-eit. Még különösebbé teszi ezt az elhatározást, hogy nem olyan hitközségi tagok címeit kínálják fedezetül, akik már eddig is áldozatosan kivették részüket — ha nem is az országos, de legalább a helyi segélyezés munkájából, — hanem olyanokat, akik eddig minden segítés elől a legmerevebben elzárkóztak. Azokat, akiknek szíve érekegyességű burokban van elrejtve, azokat, akik még a mai rettenetesen súlyos időkben is az aranyat tekintik az élet legfőbb kincsének.

Az OMZSA szívesen vállalja, hogy lefejtse a legkeményebb burkot is a szívekről, amelyek az érekegyességű burok miatt eddig el a segítés elől elzárkóztak. Szívesen vállalkozik arra is, hogy az aranyat imádókat meggyőzi arról, hogy a jó tett nemcsak értékesebb kincs az aragnál, hanem szebb és jobb jövőnknek hatalmasabb biztosítéka is, de az ilyen meggyőzésre még rászoruló hittestvéreink címeit legfeljebb, ha a már teljesített kötelesség kiegészítéséül fogadjuk el, de nem a vállalandó kötelességteljesítés fedezetéül.

(r. g.)

Zsidók a középkori államokban

Dr. Hahn István szabadegyetemi előadása

A középkori zsidóság általános helyzetét a három nagy történetformáló tényező alakítja: az egyház, az állam és az általános kultúra. Az egyház a zsidóság szétszórtságát, megalázottságát a maga igazsága és diadala bizonyítékának tekinti: innen egyrészt az a törekvés, hogy a zsidóságot fenntartsák, másrészt az, hogy állapotát mennél elnyomottabbá tegyék. Ebből a kettős állásfoglalásból ered az egyház középkori zsidó politikájának sok ellentmondása. A középkori államok állásfoglalását a kamara-szolgátság elmélete határozta meg: a zsidók az uralkodó védelme alatt állanak, de ugyanakkor ugyszólván személyes birtokát képezik, amellyel tetszése szerint rendelkezhetik. Barbarossa Frigyes pl. kijelenti, hogy zsidó alattvalóinak személyi és vagyonbiztonságát, vallásszabadságát megvédi, míg a késő középkor uralkodói inkább az önkényes rendelkezés jogát hangsúlyozzák a kamara-szolgátság intézményében. A középkori kulturális és gazdasági helyzet végül a zsidót előbb kereskedelemre, később pénzügyletekre kényszerítette: így az események vaserejű logikája tette a zsidót előbb a társadalomból kizárta, később megvetette, a tömeg szemében gyűlöletessé, végül a XIV. századtól fogva: üldözötté. A sorsát formáló külső erőkkel a zsidó csak belső erőit állíthatta szembe: életakarát, közösségi érzését, az isteni Gondviselésbe és a halál utáni életbe vetett hitét. Ezek tartották fenn a zsidóságot, ezek tették az életet elviselhetővé számára.

El a kezekkel!

Irta: Dr. Boda Ernő

m. kir. kormányfőtanácsos, a Hitközségi Párt elnöke

A Pesti Chevra Kadisa küszöbön álló választásaival kapcsolatban egy nyomtatvány jutott kezemhez, melynek hangja és tendenciája ellen itt a nyilvánosság előtt emelem fel szavam. Ez a nyomtatvány a „Pesti Chevra Kadisa Purifikációs Pártja” nevet viseli. Már ez a cím is megszégyenítése minden jóízűnek. Purifikációra ott van szükség, ahol törvénytelenység vagy szabálytalanság történt. Már pedig a mi Chevra Kadisánk a maga világhírű intézményeivel, nagyszerű humanitárius munkájával nem szorul purifikációra, mert ott tisztesség, rend és becsület uralkodik az ügyek intézésében, a jótékonyág művelésében, a szegények gyámolításában.

Tiltakozom az ellen a jóízűs nevében, hogy ilyen időkben és ilyen céllal üszköt akarnak dobni felekezeti közéletünkbe. Ki akarják kezdeni ezt a másfél-évszázados nemes intézményt, mely valamennyiünk tiszteletét és becsülését bírja. Méltatlan szavakkal és vádakkal illetik azt a kilencvenéves agastyánt, aki egész életét a zsidó közügyeknek áldozta és ki Chevránk díszé és büszkesége mint elnök. És ki akarják kezdeni az ő előjárótársait, kik önzetlenül idejüket és vagyonukat áldozva teljesítik nemes kötelességüket a zsidó karitász szolgálatában.

Joggal kérdezhetjük: ugyan kik azok a közéleti bajnokok, akik ma ilyenre szánják magukat?

Harminchat aláírást látok ezen a nyomtatványon. Ez az a „tábor”, mely meg akarja hódítani a Pesti Chevra Kadisát? Megállapítom a következőket:

Ennek a harminchat aláíróknak egy része nem tagja a Chevra Kadisának. Egy másik része nem fizeti a Chevra tagdíját, tehát önmaga szakított a Szentegylettel és ezért nem is válaszító. A harmadik része az aláíróknak szünni nem akaró — ellenzéki. Ők azok, akik minden zsidó testület minden választásánál fel-

lépnek röpirataikkal és kiáltványaikkal és mindenütt zavart akarnak kelteni. Ezekkel az urakkal volt szerencsém az elmúlt év májusában találkozni a Pesti Hitközség választásainál is. A nagy zsidó tömegek kemény ítéletet mondtak fölöttük: eltávolították őket óriási majoritással a Pesti Hitközség közéletéből.

Zsidóvíta huszonöt év előtt...

A visszatekintő emlékezés nem mindig csak megszokásból kutat „évfordulók” után, hanem a kerek évszámok sokszor valóságos fordulatokat is jelentenek. És ha a félszázados forduló ma a recepciós harcokra emlékeztet, akkor a negyedszázados forduló a — „zsidókérdés” felvetésére.

1917-et írtunk. A világháború még állt. A magyar zsidóság, miközben fiai a harctereken teljesítették kötelességüket, csendben ünnepelte az emancipáció ötvenéves jubileumát. Az *Egyenlőség* emlékfüzetet adott ki, melynek komoly tanulmányai és visszaemlékezései közül kitűnt Farkas Pál cikke, mely a járványszerűvé vált, divatos hitehagyást ostromozta, mely a jómódu családok anyagi és társadalmi emelkedésével együttjárt. Farkas Pál „lelki gettónak” nevezte az önmagunk lebecsülésének ezt a kóros folyamatát és felszólította „méltságos és nagyságos” hitfeleit, hogy emelkedjenek ki végre ebből a lelki gettóból. Ez a férfias és önérzékes hang volt az emancipáció legméltóbb ünnepelése...

A zsidóság csendes ünnepébe azonban csakhamar belesüvitett egy disszonáns hang. „A zsidók útja” címmel a Nagyváradai Társadalomtudományi Társaság kiadásában könyv jelent meg, melynek szerzője Ágoston Péter jogakadémiai tanár volt, ki addig jogelméleti kérdésekkel és a magyar birtokviszonyok történetével foglalkozott. Ágoston, könyve előszavában, úgy tüntette fel, mintha a háború kiélesedett társadalmi harcaiban az ellentéteket elsimítani, a zsidók és nemzsidók egybeolvadását elősegíteni akarná. Könyve azonban ennek az ellenkezőjét szolgálta és Ágoston talán csak azért nem lett a zsidóüldözők vezérévé, mert utóbb népbiztos lett, akit halálra ítélték. Ebben a könyvben az akkor divatos társadalomtudomány nyelvén szólatatta meg a régi zsidóellenes vádakat. Ágoston kerekén 80 „zsidó hibát” sorol fel, ebből 9 vallási, 39 faji, 17 erkölcsi és 15 társadalmi jellegű. A zsidóság szent iratairól azt írta, hogy azok „az avultság és erkölcsi sülyedség benyomását” éreztetik. Mikor statisztikai adatokkal a zsidók kedvezőbb egészségi viszonyait mutatta be, ehhez ezt a megjegyzést fűzte: „A fogadó népek szempontjából csak úgy lehet felfogni a kérdést, hogy az országba bevándorolt vendégnek jobb

Tehát most a Chevránál próbálkoznak.

De mi nem engedjük bántani ősi Chevránkat és azt kiáltjuk ezek felé az urak felé: El a kezekkel!

Mint a múltban is, mindenkoron a Hitközségi Párt részt vesz a Chevra választásaiban. Mint az ősi tradíció, közéleti tisztesség és a felekezeti tisztesség öre.

Igenis ott leszünk! Remélem és hiszem, hogy mi leszünk az egyetlen párt ennél a választásnál.

dolga van, mint a vendégfogadónak. Elképzelhető, hogy ez a hangnem nem volt alkalmas az ellentétek elsimítására! Az *Egyenlőség* cikksorozatban, majd „Mi az igazság?” címen könyvben szedte ízekre Ágoston „tudományát”, melyről kiderült, hogy azonos a nemzetközi antiszemitizmus adattárával és felfogásával. A könyv első tanulmányát Balla-ár Dezső püspök írta, aki ezzel bizonyosságát adta annak, hogy Ágoston könyve nem a zsidóság, hanem a *vallás ellen* is irányult és minden vallás ellen irányuló támadás megvédése közös érdeke az összes egyházaknak.

Ágoston könyvének útja azonban ezzel sem ért véget. A budapesti Társadalomtudományi Társaság segítségével sietett nagyváradi társegyesületének és a *Huszonöt Század* címen megjelenő folyóiratában ankétot rendezett Ágoston könyvéről és a zsidókérdésről. Az ankét szerzői és résztvevői feltűntetik a korszak társadalmi alkatát. A vita rendezői jobbra hitehagyott zsidók, ateisták voltak, akik a vallás legharcosabb ellenfelei voltak és izlésük attól sem tartotta vissza őket, hogy legalább azzal a felekezettel szemben legyenek elnézők, melyet már amúgy is elhagytak. A hitehagyásnak propagandát is csináltak és az ifjú báró kimondta a nagy szót, hogy aki az európai népek közé belép, annak fel kell cserélnie a kaftánt a — frakkal. Ez még kevésbé volt rokonszenves, mint Farkas Pál „méltságos és nagyságos” hitehagyói, akik csak a szobalányuk és a nemzetközi hotelek személynépe előtt szégyelték zsidóságukat, de hitehagyásukhoz nem kerítettek „tudományos” fenekeket. Az öngyűlölet filozófiája szólalt meg a vita hitehagyottjai részéről.

Nemzsidó részről a legteljesebb szabadelvűség és a „zsidókérdés” állandó feszegetőinek két pólusa között a társadalmi ellentétek és nemzedékek harcából fakadó ellentétek minden árnyalata megszólalt. Egy egyetemi professzor, aki a csillagrendszer méreteiben tekintette a világegyetemet, a zsidókérdést abból a szemszögből látta, hogy állítólag a kávéházban köpködők 90%-a zsidó, a vasúti I. osztályu szakaszban pedig a zsidó utasok elszorják az ételmaradékot, éjjel levetik cipőjüket és harisnyás lábukat a szemben ülő utas ölébe teszik. Természetesen, hasonló a hozzászólók nézete a zsidó kereskedő erkölcséről.

OLVASTA-E?

dr. Rosenthal László és dr. Weinberger József most megjelent IMIT kiadású bibliai regényét, az

ÁBRAHÁM-ot?

Ha még nem, rendelje meg mielőbb. A legalkalmasabb bármicroajándék. Ár 4 P. 50 példány vásárlásánál és ifjúsági közületeknek 2.80 P. Megrendelhető dr. Weinberger Józsefnél, Budapest, IX., Soroksári-ut 70. II.

A SVÁBHEGYI

Noémi orth. kóser Penzió

(Fehér-utca 11.) (365-253.) Folyóvizi étáztatás, komfort, kiltudó (diétás) ellátás.

Olvasunk sok „elcsesztett párbeszédet“, melyek valóságát nehéz ellenőrizni, de melyek semmiesetre sem a zsidóság, legfeljebb egyes fecsegők nyilatkozatai voltak...

Olvasunk ezzel szemben elismerő véleményeket is. *Bosnyák Zoltán* író szerint szomorúan festene az utolsó negyed század magyar irodalma, ha a zsidó írók elmúlnának. „A kulturnacionalizmusnak a magyar zsidóság nagy és értékes tényezője“. *Körösfői Kriesch Aladár* festőművész a zsidóság kultúrszóját emeli ki. Más nyilatkozó szerint viszont a zsidók „ronda dolgokat vezetnek be a művészetbe“. Egy teológiai tanár, ki azóta magas egyházi méltóságra emelkedett, a zsidóságban nagy, nemzetközi bankházat lát, melyet „rothschildság“ nével jelöl.

A gazdasági, modorbéli kifogásokon kívül legtöbb bírálat azért érte a zsidóságot, mert „nem értette meg a nemzet ezeréves lelki kincseit“ és nyugatról akart új irodalmi és művészeti formákat közvetíteni. „Holnapossággal“ és „nyugatossággal“ vádolták meg a zsidóságot idős urak, akik nem láttak mást az új irodalomban, mint azt, hogy az új írók kis betűvel irtak olyasmit, amit azelőtt nagy betűvel irtak, a művészetéről pedig úgy nyilatkoztak, hogy a modern festők „kiflaszterozták az eget“. Ma, huszonöt év múlva, elcsodálkozunk azon, hogy az akkori öreg urak nem vették észre, hogy az új irodalom és művészet uttörői nagyrészt nem zsidók voltak és *Ady, Babits, Kosztolányi, Móricz, Tóth Árpád, Kaffka, Juhász Gyula* éppoly kevésbé voltak zsidók, mint a muzsikában *Bartók és Kodály*, a festészetben *Vaszary, Szőnyi, Egry, Márffy, Kernstok* és a többiek. Csak mosolyogni lehet azon, hogy a legnagyobb erény is „zsidóvá“ válik a nem érték szemében. És a hiba ott van, hogy a zsidó kezdeményezők akkor sem kapják meg az utókorától a „felmentvényt“, ha az irány, melynek előfutárai voltak, már a nemzet közeli ismeréséhez érkezik is el... A „nemzet lelkének védelmében“ szólaltak fel ezen a „zsidóankéton“ olyan irodalom és művészet ellen, mely a nemzet lelkéből fakadt és az évezredes nemzeti léleknek új kivirágása volt...

Huszonöt év távlatából csak azt látjuk, hogy a zsidók ellen örök panasz-könyv van, melybe mindenki azt írja bele, ami éppen neki visszatetsző. *Stefanek Antal*, a prágai *Narodny Listy* munkatársa, aki a hazai tótság vezetője volt, azt panaszolta el a Huszadik Század fórumán, hogy a felvidéki zsidók a magyarság előharcosai voltak, a jegyző és csendőrség segédcapata, kivel a háboru alatt politikáról nem mertek beszélni sem a tót intelligencia tagjai. *Stefanek Antal* szemében ez volt a legnagyobb bűn, ezt rótta fel a zsidóknak.

A zsidókérdés örök arca tekint felénk a huszonöt év előtti „zsidóvitából“, melyről *Turi Béla* akkoriban azt írta, hogy „a zsidókérdés most érik Magyarországon“.

Az akkori zsidókérdésnek a képe alaposan megváltozott huszonöt év alatt és remélhető, hogy a mai zsidókérdés is szívet fog veszteni erejéből — huszonöt év múlva...

BALLAGI ERNŐ

Hogyan működik a nagyváradai Pártfogó Iroda?

Nagyváradról jelentik: Ahhoz a jelentőséghez képest, amelyet Nagyvárad tölt be ma a visszacsatolt erdélyi területeken lévő magyar zsidóság szempontjából, valóban nagyvonalúan van kiépítve és működik itt a helyi **Pártfogó Iroda**, amelynek élén a fáradhatatlan agilitásáról ismert dr. *Weisz Endre* áll. A nagyváradai Pártfogó Irodának októberi havi jelentéséből kiderül, hogy — teljes összhangban a zsidóság itteni, a különböző árnyalatu hitközségek élén álló vezetőkkel —

a helyi segítés frontja intézményesen van kiépítve s az összes karitatív zsidó intézmények nemcsak Nagyvárad, de az egész környék zsidóságának is szükség esetén rendelkezésére állanak.

A nagyváradai Pártfogó Irodának többek között megállapodása van a helyi árvagondozó tanoncotthonnal, hogy *beutalhat oda tanoncokat, akiket aztán az otthon a törvényes lehetőségek keretein belül el is helyez.* Minden ilyen tanoncért rendes havi térítést ad az Otthonnak a Pártfogó Iroda. Ugyanilyen megállapodás áll fenn a nőegylet által fenntartott leányárvaházzal is. Megszervezte ezenkívül a tanoncok részére az iskolán kívüli továbbképző tanfolyamot is, amelyen a nagyváradai zsidó tanári és tanítói kar teljesen önzetlenül gondoskodik arról, hogy

a tanoncok megkapják azt a szellemi nevelést is, amellyel zsidó embernek a mai időkben még fokozottabban kell rendelkeznie.

Gondoskodása kiterjed a betegekre és szegényekre, természetesen a legszélesebb körökben, továbbá elvégzi azt a *jogvédő munkát is, amelyre ugyancsak nagy szükség van a mai időkben.* A nagyváradai zsidó ügyvédek, hasonlóan a tanárokhoz, önzetlenül

állnak ezen a téren a Pártfogó Iroda szolgálatában.

Rendszeres havi támogatással siet segítségére a nagyváradai farmnak is, dacára annak, hogy az mai formájában nem életképes, mert kis területen létesült s ez a terület nem igen alkalmas tenyésztési célokra. A kérdésnek kielégítő megoldására vonatkozólag azonban már sikerrel biztató tárgyalásokat folytat.

A nagyváradai Pártfogó Iroda gondoskodása kiterjed ugyyszólván minden területre: ruhaakcióját úgy oldotta meg, hogy az *idén ezer rászoruló hittestvérnek adott különféle ruhaneműeket, szegény gyermekeket ebéddel lát el, szülőkölködő hittestvéreket a népkonyhán étkeztet, rendszeres orvosi ellátást és gyógyszersegélyt biztosított a szegény zsidó betegeknek, azonkívül*

állandó anyagi támogatásban részesíti azokat, akik a zsidótörvények folytán minden kereset nélkül állanak.

A biharmegyei OMZSA-körzetnek minden szervezési és propagandamunkája is a nagyváradai Pártfogó Irodában zajlik le s ennek a munkának során sikerült Bihar vármegye összes zsidó hitközségeit bekapcsolni az országos segítés frontjába. Most, hogy a legutolsó közgyűléseken a nagyváradai hitközségek közel 400.000 pengőre emelték fel az OMZSA célokra való hozzájárulásukat, a központtal való harmonikus együttműködés alapján

ebből az összegből bizonyos százalékszerű rész a helyi segítés céljait fogja szolgálni,

ami lehetőséget nyújt majd az itteni Pártfogó Irodának is arra, hogy ezt a segítséget még szervezettebb és nagyvonalúbbá tehesse.

I. Ferenc József és a pozsonyi zsidók ludjai

A Magyar Zsidók Lapja multkorjában hosszabb cikkben emlékezett meg *I. Ferenc József* halálának huszonötödik évfordulója alkalmából az uralkodó és a zsidóság kapcsolatairól. E cikkünkkel kapcsolatban most egy olvasónk emlékeztet bennünket egy olyan epizódra, amely szintén jellemző az elhunyt király lelkületére.

A mártónapi ludakról és a pozsonyi zsidó hitközség vezetőinek mártónapi kihallgatásáról van szó. A pozsonyi hitközség jegyzője ugyanis minden esztendőben, Márton napján, november 11-én ezüst tálcákra helyezett, rituálisan elkészített ludakat nyújtott át *Öfelsége* számára a bécsi Burg udvari konyhájának. A hitközségi előjárás pedig audienciára jelentkezett... A ludajándékozás eredetéről két verzió maradt fenn. Az egyik szerint: a ludak a régi zsidóudvar szimbolikus maradványai. A zsidóudvar tudniillik Márton napján rótták le a pozsonyi hitközség. Más verzió szerint: a pozsonyi zsidók ludakat juttattak az udvar számára Bécsbe, amikor a törökök ostromolták a császárvárost. Ekkor szerzett érdemeik jutalmául kapták az évenkénti lud-

jelajánlást, mint császári privilégiumot.

Bizonyos, hogy — akár így van, akár úgy van — a Márton napjával kapcsolatos audienciákon az uralkodó sokszor juttatta kifejezésre a zsidóság iránti jóindulatát. 1882-ben például antiszemita hecccek zajlottak le a pozsonyi gettóban. Ezekre célzott *I. Ferenc József*, amikor ezeket mondotta a rákövetkező audiencia alkalmából a pozsonyi zsidó hitközség vezetőinek:

— *Ich habe mit Ihnen geföhlt, es hat mir weh getan, nun, Sie sollen geschützt werden! (Önökkel éreztem, fájt nekem, ezentul pedig Önök védelemben fognak részesülni!)*

IV. Károly volt az utolsó Habsburg-uralkodó, aki még megkapta a Márton napján járó ludakat. A ludajándékozás tradíciója most már a történelem epizódjai sorába került.

— **Tisztujtás.** A Hajdusoboszlói Orth. Izraelita Hitközség a következő előjárásági tagokat választotta: Elnök: *Grosz Imre*; alelnök: *Grosz Lajos*; templomgondnok: *Wohlberg Béla*; gazdasági gondnok: *Berkovits Mihály*; pénztárnok: *Glück Ignác*; ellenőr: *Reisfeld Elek*. A képviselőtestület tagjai: *Grosz Ernő, Weber György, Wohlberg Gábor, Fülöp Sándor, Ungár Miklós, Bónis József, Bronstein Aron, Gelbermann József.*

ELŐSZÓ

Szabolcsi Lajos: „Gyöngyszemek a Talmudból” című könyvéhez

Írta: dr. HEVESI SIMON, vezető főrabbi

A „Gyöngyszemek a Talmudból és Midrásból” rovat, a napi események egyébként rendkívül fontos kérdéseitől függetlenül, amelyeknek megvilágításában és megvitatásában az Egyenlőség főszerkesztője oly nemes odaadással és bátorsággal vette ki részét, ez a rovat igenis magasabb lelki szférákba vitte az olvasót, annak lelkét erkölcsi motívumokkal gazdagította és túl a világi dolgok légkörén egy ideális eszmerégióba vezérelte, ami által vallásérköcsi missziót is teljesített. Nem is szólva arról, hogy felkeltette az érdeklődést a hagyományos irodalom szépségei iránt, tagadhatatlanul léleknevelő és lélegzsgazdagító munkát végzett. Megnyitotta az Agáda bűbájos kertjének kapuját a küntállók előtt és beengedte a tündő lelkeket az Agáda balzsamos kertjébe. Sokan írtak már ennek a kertnek szépségeiről, andalító belső világáról, a költészetnek szinpompájáról, mely benne virul. Én itt csak arra a vallási és erkölcsi érzületvilágra mutatok, melyet az Agáda irodalma az olvasó előtt feltár, sőt több ennél, az olvasóban megteremt. Találóan és szépen mondják a hagyomány bölcsei, hogy aki Teremtőjéhez közeledni akar, merüljön el az Agáda-ban. Mindenki tudja, hogy az Agáda a hagyományos irodalomnak, főképpen a Talmudnak poétikus része, szemben a Halachával, mely annak legális tartalmát foglalja magában. A költői szépségek mellett az Agáda telítve van hitbeli és etikai eszmékkel, de ezeken túl van benne sok életbölcse, sok életmegfigyelés, sok bölcs tanács, ami vezető fonálul szolgálhat az élet kusza labirintusában. És ebben az Agáda hozzácsatlakozik a Szentírásban lévő Chokma-irodalomhoz. Egyes részeiben az Agáda a Zsoltárok himnikus szárnyalásával tart rokonságot, egyéb részeiben a Proverbiák életlátó bölcsességével. Mind a kettőben azonban a vallási szellem ereje lüktet; hiszen Izrael vallásában az életet szabályozó bölcseségnek jótévő hatalma él. Mert nincs nagyobb jótétemény, amelyet az emberrel a magasabb bölcsesség gyakorolhat, mint az, ha vade mecumot ad neki az életre. „Chukké Chajim”, az élet törvényei minálunk nem a rideg természeti determinizmust jelentik és a savoir vivre fogalma alatt mi nem azt értjük, amit a világi életben alatta értenek, hanem nemes elvek követését, erkölcsi tisztaságot, ember-szeretetet, emelkedett gondolkodásmódot, tiszta életet, egy olyan magasabb vonalú életprogramot. És amellett, hogy önfegyelmet és áldozatkészséget

kíván, mellyel a társadalom visszhangját és javát biztosítja, egyszersmind csodás vérteteket alkot, mely az embert a lét sok veszedelmétől megóvjá és sok szennyétől tisztán tartja.

★

Az Agadának ezekbe a különböző csoportokba tartozó gondolatait évek hosszú sorára visszanyúló kitartó szorgalommal gyűjtötte, megdicsőült atyjának példáját követve, dr. Szabolcsi Lajos. Az értékes anyagot, mint Meturgeman, mint dragoman, mint tolmács dolgozta fel, úgy mint a régi hagyományos korban a Meturgeman szabadon fejtette ki a mesterek tanítását. A meturgeman módszerét követte és ezzel közelebb hozta azt a mai olvasó szelleméhez. Ez a vallásos érzületre, erkölcsi akaratra és életbölcsekre irányítólag hat; az ősi, költői, ihletett hagyományos tanítások közvetlen hatását csak fokozza, mert mélyebben beleviszi a gondolatokat a mai kor gyermekének szívébe.

Most ezek az eszmekínészek, melyek minden zsidó szívnek kedvesek és drágák, két szépséges kötetben lépnek a nyilvánosság elé. Ez a munka megérdemli azt az elismerést, amelyben Magyarország vallás- és közoktatásügyi minisztere tizenegy évvel ezelőtt a Gyöngyszemeket és az ismertetésükkel követett irányt kitüntette.

Mélabus hangulat fogja el lelkeinket, ha elmúlt idők emlékein elmerengünk. Azóta a Gyöngyszemek írója is sok lelki tépelődésen ment át és abban, ahogy a válságos időkben is lelki örökségéhez hiven köteleességét és hivatását változatlan odaadással teljesítette, valami bibliai szellem rezgése fénylik, ami összefüzi őt a Nagyokkal, akik szenvedtek és tanítottak.

Egy világhírű nagy író kovácsolta azt a mondást, hogy messiás az, aki kiveszi a szívét és magasra emeli és a szíve világít, mint a lámpa, miközben őt magát, a lámpavívót kövekkel dobálják. Ebből a szellemből is van valami abban a férfiuban, aki az Agáda kincseit elétek tárja, kedves hiveim. Hiszem, hogy ezt a művet a művelt magyar zsidóság szeretettel várja.

ORTH. KOSER KONYHA

Budapest, VII., Garay-tér 17. Tel.: 228-923.

A régi jóhírű hévízfürdői MANDEL vendéglős vezetésével. Izlelés és változatos ebédel mérsékelt áron házhoz szállít.

FREGOLAN
FÜRDŐKÁDPASZTA:
hőforrástól - nem karcot

Világmarkák óriási választéka. — Kérjen árjegyzéket. Királyi udvari hangszergyár Budapest, VII. ker.,

Sternberg

Rákóczi-ut 60. Gramofonok. Lemezek.

Husz évvel ezelőtt halt meg Stiller Bertalan professzor a Zsidókórház igazgató-főorvosa

Január elején lesz husz esztendeje annak, hogy elköltözött az élők sorából a magyar orvosi kar egyik büszkesége: Stiller Bertalan professzor, a Zsidókórház igazgató-főorvosa, aki egy tündöklő tagja volt annak a hármas csillagzatnak, amelyet Báron Jónás, Szily Adolf és Stiller Bertalan jelentett a pesti izraelita hitközség kórházainak történetében. „*Az ő nevék fénye* — írta Stiller Bertalan professzor halálakor Rosenak Miksa — az orvosi tudomány Mekkájává avatta már a gyáratcai régi kórházat, mely az ő tudós híruk folytán szűkült, úgy, hogy a nyolcvanas évek végén új, modern hátléket kellett a hírneves tándrokhoz zarándokló betegek részére építeni. A szabcsutcai kórházat, melynek előcsarnokából Stiller professzor porhüvelyét utolsó útjára elindítottuk.”

Stiller Bertalan uttörő műveket írt a gyomorbagok ideges eredetéről és a lelki halásokat már egy olyan korszakban észrevette, amikor az orvostudomány általában körbonctani és az anatómiai elváltozásokra esküdött. Nyolcvanadik életévén túl is dolgozott és betegek ezrei és ezrei áldották a jó zsidó orvos betegségfelismerő és gyógyító tudományát.

Amikor átadta a kórház vezetését dr. Benedikt Henriknek, a „*Füvetkezőket*” mondta utódjának, aki maga is nagyírű és nagytekintélyű orvos volt:

— *Verezd az idealizmus szellemében.*

Az utánakövetkező és azokra következő zsidó orvosgenerációk hiven őrzik az idealizmus szellemét és Stiller Bertalan professzor emlékét.

A Pesti Izraelita Hitközség előadásai

A magyar zsidó szabadegyetemi előadássorozatban 1942 január 12-én, hétfőn este 1/27 órai kezdettel „*A magyar zsidó történelem nagy állomásai*” címmel Grünwald Fülöp; 1942 január 15-én, csütörtökön este 1/27 órai kezdettel „*Az utolsó évtized*” címmel dr. Boda Ernő tart előadást a VII., Sip-u. 12. II. emelet 33. ajtószám alatti díszteremben.

Belépődíj nincs az előadásokra.

— A Clonista Szövetség imaházában pénteken este 5 órakor istentisztelet hítszónoklással. Január 10-én első sabbat-délelőtti istentisztelet. 1/210 órai kezdettel sachsrisz és muszaf.

— A rohonci zsidók 1848. évi összeírása könyvalakban megjelent. Kapható: Gerő Manóánál, Szombathely, Thököly Imre-utca 32. szám. Ár: 4 pengő.

Szöktetés a szerályból — az OMIKE művészakció műsorán

A Mozart-évet A varázsfuvola előadása után az OMIKE művészakció a

SZÖKTETÉS A SZERÁLYBÓL

fölújításával ünnepli meg január 19-én (A/1) és január 21-én (A/2, C/2). A remekművet Komor Vilmos vezényli, szerepeit Ladányi Ilona, Darvas Ibolya, Ernster Dezső, Garay Ernő, Sipos Jenő dr. és Zátory Kálmán éneklék és játsszák. Rendező: Gál Dezső. Szinpadai előadás.

A bemutatóg az évad sikerei váltakoznak a műsorán. Boross Elemér kitűnő új viganjátéka.

A NŐS EMBER

január 10-én, szombaton és január 18-án, vasárnap kerül előadásra Molnár Ferenc

MARSALL

című pompás egyfelvonásosával.

Január 11-én, vasárnap délután (1/4) utoljára szerepel a műsorán a

CSÖPI és A CÉGVEZETŐ UR.

Január 11-én, vasárnap este és január 17-én, szombaton a

SZULAMIT

előadását ismétlik László Miklós, Pénteken, 13-án című komédiájával és Tordai Judit szavalatával.

Január 12-én, hétfőn (B/2, C/1) és január 14-én, szerdán (B/1) Fraknói Károly vezénnyel

ZENEKARI HANGVERSENYT

Herz Lili (zongora), Sik Olga (ének) és Biró József (hegedű) közreműködésével. A műsort Beethoven VI. szimfóniája (Pastorale) vezeti be, ezt követi Mendelssohn hegedűversenye Biró József előadásában, majd Chopin E-moll zongoraversenye, amit Herz Lili játszik. Weber „Büvös vadász” nyitányán kívül kimagasló zenei eseménynek ígérkezik Kelen Hugó, a kiváló zeneköltő „Sirató” című szimfónikus éneke, melyet Sik Olga ad elő zenekari kísérettel.

Műsornaptár:

		Helybiztosítás:
Január 10., szombat, 1/8	A nős ember — Marsall	—
Január 11., vasárnap, 1/4	Csöpi — A cégvezető ur	—
Január 11., vasárnap, 1/8	Szulamit — Pénteken, 13-án	—
Január 12., hétfő, 1/8	Zenekari hangverseny	B/2, C/1
Január 13., kedd, 1/8	Pillangó kisasszony	—
Január 14., szerda, 1/8	Zenekari hangverseny	C/1
Január 17., szombat, 1/8	Szulamit — Pénteken, 13-án	—

A TALMUD

örökszép költészetének jegyében folyt le a harmadik zsidó irodalmi matiné

A pesti zsidó közönség rendkívül lelkes, tömeges érdeklődése mellett folyt le vasárnap délelőtt a Hollán-utcai kulturépületben a harmadik zsidó irodalmi matiné, a Pesti Izraelita Hitközség kulturális osztálya rendezésében. Az érdeklődők száma ezúttal olyan nagy volt, hogy már egy félórával az előadás előtt zsúfolásig megtelt a Hollán-utcai díszterem, összes karzata és előcsarnok is az érdeklődők száival.

Dr. Szabolcsi Lajos a Talmudról, a Midrásról és az Agada csodálatos szépségeiről beszélt bevezető előadásában. Képet adott a hallgatóságnak az ősi zsidó irodalom e remekműveiről és megmagyarázta azoknak szépségeit, fenkölt erkölcsanát és azt a sok jószágot és nemességet, mely belőlük tükröződik. Szabolcsi Lajos előadását lelkes tapsal üdvözölték.

Kornis Kató előadóművésznő négy legendát adott elő nagy sikerrel, melyeket Újvári Péter és Goda Gábor költői erővel dolgoztak fel a Talmud szövegeiből.

Fehér Artur, akit lelkes taps köszöntött, Szabolcsi Lajos most megjelent Talmud könyvéből adott elő egy fejezetnyi „gyöngyszemet”, amit a közönség nagy lelkesedéssel és meghatottsággal hallgatott végig.

A zenei részben nagy sikert arattak: Szende Ottó, Sebestyén Gábor, Grünwald Imre, Erőd Endre, Ländler Tamás, Szilágyi Gábor és Vadas Ági. Hegedűszólókat és vonósduókat általános tetszés fogadta.

Ennek a matinénak nagy irodalmi és hitbuzgalmi sikere a Pesti Izraelita Hitközség kulturális ügyosztályának egyik legszebb babérlevele marad.

A legközelebbi zsidó irodalmi matiné január 18-án lesz. Tárnya:

Zsidó lant a középkorban.

Mit mond a mai zsidónak a Talmud és a Midrás?

Dr. Komlós Ottó előadása a Magyar Zsidó Szabadegyetemen

A Talmud kerekén 1500 év óta lezárt mű, de ennek ellenére, miként az örök emberi kérdéseket tárgyaló klasszikus munkának, van mondanivalója a ma emberéhez, a ma zsidó emberéhez. Számos tudományág meríthet belőle értékes adatokat, de lényegének igazi értéke, korokat formáló ereje és hatása etikájában rejlik. E mű, mely a XIII. század óta annyiszor állott a gyűlölet homlokterében s melyért sokszor az egész zsidóságot a vádlottak padjára helyezték, az erkölcsi eszmének minden szubtilis jelenségre kiterjedő hatalmas tárháza.

Az előadó a hatalmas anyagból az ember értékelését mutatta be. Az emberi egység gondolata és a felebaráti szeretetnek még az ellenségre is kiterjedő eszméje alapvető tanítása a Szentírás szellemétől áthatott Talmudnak. Itt a felebaráti szeretet az emberek egymáshoz való viszonyának egész skáláját öleli fel. Megnyilatkozik gyűlölettel nemes, Lékés érzületben, irgalmasságban és segítségben a rászorultak iránt és megnyilatkozik az emberi méltóság megóvásában, hogy ne érje azt megbántás, megsemmisítés vagy rágalom.

Az előadó e gondolatokat gazdag talmudi és midrási idézetanyaggal világította meg, amelynek kortörténeti és valláserkölcsei méltatásából kitűnt, hogy a Talmud egy magasabb, de elérhető etikai világot követel.

A Talmud erkölcsana nem úgy, mint Aristotelesé, nem áll összefüggő rendszerből, hanem különböző szerzőktől származó szentenciákból. Ámde az egyes ember élet-szemléletében rendszerint a közösség szólal meg, amely az individuumban csupán személyes alakot kap. Így bátran állítható, hogy e tanítások a zsidó nép lelkéből fakadtak, szólnak hozzánk és korunkhoz.

Magyar Zsidók Naptára

Most jelent meg a Magyar Zsidók Naptára még érdekesebb és gazdagabb tartalommal, mint a múlt esztendőben. Háromszáznegyvenhat oldalában: valóságos gyűjteményes kiállítás, amelynek anyaga igazán és méltóan reprezentatív.

A „Magyar Zsidók Naptára” négy részből áll; az elsőben magyar zsidó írók szép versei, novellái sorakoznak egymás mellett; a második külföldi zsidó írók, bölcselek, esztétikusok munkáiból ad egy-egy jellemző és érdekes mutatószámot; a harmadik új héber írók verseit és novelláit, tanulmányait tartalmazza, a negyedik rész néhány prominens jiddis író egy-egy munkáját.

A Magyar Zsidók Naptarában korszakok találkoznak korszakokkal, lapjai felett nemzedékek, irányzatok és áramlatok nyujtanak kezét; írók nevét látjuk, amelyekben világhírek visszhangja cseng és mellettük írókét, költőket, akik a jövőre ígéretei. Régiak találkoznak újakkal, ragyogó eredmények: ragyogó kezdetekkel. Irodalmi jelentőségre nemcsak tartalmában emelkedik, de a roppant anyag összefoglalásának tiszta arányai által is, amelyek a stílus, idő, kor, jelleg, szín, műfaj szerint széthulló részletek egyensúlyát biztosítják. Sok új alkotás mellett sok régi — de milyen harmonikusan olvadnak be mind az egész mű magasabb egységébe s mennyire újjáélt, maiakként hatnak ezek a régi magyar novellák és versek! Nem egy letűnt kor álmait, vagy látomásait idézik fel, de különböző korszakok sugartörésében bontakoztatják egy-egy írói szellem színskáláját. Nagyon megértjük az Előszó-kifejezte vívódást, hogy soha nehezebb, kinosabb válogatás nem terhelte szerkesztőt. „Előbb lemondunk az életből régebben eltávoztakról. Csak őket és közelmúltban elhunytakat tartottunk meg, azokat, akik a még ma élő nemzedékhez is szóltak. Mégsem fért volna el mind ebben az egyetlen kötetben.”

Még így is úgy hat valóban, mint egyetlen kötetben összefoglalt — több kötet; s szinte hiányzik a pótkötet. Mindenesetre a legérdekesebb zsidó antológiák közé tartozik, méltó a gondolhoz, amellyel készült és az osztatlan érdeklődéshez, amellyel a tartalma és hivatala szerint egyformán jelentékeny művet a magyar zsidó olvasóközönség leg-szeleesebb rétegeiben fogadják.

Örkény Strasszer István művei

Ha Örkény Strasszer István műveit tanulmányozom, önkéntelenül Kaethe Kollwitz alkotásai jutnak eszembe, melyek nemcsak műértékük révén hatottak rám, de bennem az orvost és szociális munkát szolgáltatták meg. Arthur Bonus kritikai megjegyzése „Unter der Betrachtung der bis dahin erschienenen Arbeiten der Kaethe Kollwitz kam nur der starke Eindruck, dass es sich hier um religiöse Kunst handle, obwohl kein einziger der überlieferten Elemente mit religiöser Formensprache auftrat.” Bonus fel-fogása Strasszerre szösz szerint illik: művei telvék vallásos ihlettel anélkül, hogy religiozus tartalmuak volnának, — e benyomást keltették bennem a „Kut” és saját műtermében rendezett kiállításokban szobrai: „Koldusleány”, „Anyaság”, „Női akt”! Vaupenargues szavai: „Könnyű egy művet bírálni, de nehéz méltatni!” nem vonatkoztathatók Strasszer műveire, sohasem esett nehezemre jogos bíráló mellett megfélemlő méltatással szolgálni. Ami jelenlegi kiállításának értékét nagy mértékben emeli, az, hogy Strasszert mint kiváló tudásának közvetítőjét — mint kitűnő tanárt — is látjuk szerepelni. Kiváncsian várjuk Strasszer és tanítványainak alkotásait az OMIKE közeljövőben megnyíló kiállításán.

Dr. Deutsch Ernő

H I R E K

— AZ ISTENTISZTELEK RENDJE A TEMPLOMOKBAN. A péntek esti istentisztelet a Pesti Izraelita Hitközség összes templomaiban 5, a hétköznapi esti istentisztelet 6 órakor kezdődik. Szombat délelőtt az istentisztelet kezdete a Rumbach- (9.30), pávanteai, zuglói (9), fiúarvaházi (11) templomok kivételével 10 óra. Szombat kimenelete: 6. — A budai templomok közül a péntek esti istentisztelet (Öntőház-utca és Zsigmond király-utja) 4.45 és 7 (Boeska-ut) 5, a hétköznapi esti istentisztelet 4.45, a szombat délelőtti istentisztelet 10 órakor kezdődik. Szombat kimenelete este 5.50. Péntek esténként az öntőházutcai főtemplomban és az ujlaki zsinagógában hét órakor második istentisztelet szónoklással és énekekkel.

— Negyvenéves ügyvédi jubileum. A budapesti ügyvédi kamara legutóbbi választmányi üléséből üdvözlő levelekkel kereste fel azokat a tagjait, akik negyven év óta működnek az ügyvédi pályán. A jubilánsok között van a pesti zsidóság felekezeti életének két kitünősége: dr. Blauner Mór és dr. Spitzer József. Mindketten a hitközségi életben, de a felekezeti karitatív és kulturális életében is jelentős szerepet töltenek be és hivatási évfordulójuk alkalmából a felekezeti ösztön megbecsülése fordul feléjük.

— Az IMIT felolvasó ülése. Az IMIT decemberi felolvasó ülésén nagy és diszes közönség töltötte meg a hitközség dísztermét. Dr. Szemere Samu mélyenszántó visszaemlékezésben méltatta Kiss József és Makai Emil költészetét a költők husz, illetve negyvenévi halála évfordulója alkalmából. Majd bemutatta az est felolvasóit, köztük Ligeti Ernő, kolozsvári író és publicistát, aki tizenöt kötet könyvvel és értékes közírói munkássággal vett részt az erdélyi magyarság irodalmi életében. Ezután Pfeifer-Pap Izsák monori főrabbi, az ismert költő mutatott be, nagy tetszés mellett, néhányat újabb költeményei közül. A közönség melegen ünnepelte a költő-papot. Dr. Steiner Lenke szép tanulmányban méltatta Somlyó Zoltán költészetét és szerepét az utóbbi évtizedek irodalmában. A művészen megírt portré érdekesen domborította ki a költő érdekes egyéniségét és mély tüzü liráját. A nagy tetszéssel fogadott tanulmány után Ligeti Ernő mutatott be szép novellát Körösi Csoma Sándor életéből. A magyar és székely fajszeretettől átfűtött, érdekes környezetben lejátszódó, fordulatossá novella mindvégig lebilincselte a közönséget, mely felolvasása végén melegen ünnepelte Ligeti Ernőt.

— Ifjúságvédelmi értekezlet Dunaföldváron. E hónap 4-én Dunaföldváron látogatott gyűlésen ismertette Nemes Lipót, a tanoncosfővezetője, a vidék feladatait az ifjúságunk megmentése érdekében. Dr. Scheiber Sándor főrabbi hozzászólása után kimondta az értekezlet, hogy annyi ifjút helyeznek el a különböző iparágakban, amennyit csak tudnak és eltartásukról is gondoskodnak. Kálmán elnöknek, aki példát mutat a jótékonyaság terén, több követője van a hívek közt s minden remény megvan arra, hogy együttes erővel igen sok ifjút sikerül majd munkába helyezni és ezzel megmenteni a jövő számára.

Alapi Béla tanulmánya Székely Ferencről

Alapi Béla, a Belvárosi Takarékpénztár ny. ügyvezető-igazgatója, a magyar-zsidó közélet egyik legértékesebb egyénisége, Bankár és humor címmel tanulmányt írt Székely Ferencről, a nemzetközi tekintélynek örvendett bankvezérrel, a pesti hitközség hajdani nagy elnökéről. A tanulmány: korrajz és arckép. Korrajz a letűnt békevilágról, amelyben a rendkívüli népszerűségű Cleap, a Borsszem Jankó született és arckép egy humanista pénzemberről, aki a pénzt nem tekintette öncélra, hanem csak eszközként, amellyel jótetteket lehet végezni és szépeket lehet alkotni.

Alapi Béla, aki maga is finomtollú író, mesteri rajzot ad a mai olvasóknak azokról az időről, amikor Ágai Adolf, Rákosi Jenő, Vas Gereben, Dóczy Lajos vettek részt a „Kagád” irodalmi társaságának összejövetelein, amelyeken Mikszáth Kálmán ugyancsak gyakran megjelent. Alapi Béla fiatalon került e szellemi elit körébe és most, mint letűnt nagy idők késői krónikása és egykori szemtanúja, becses adatokkal járulhat elmult korszakok kultúrtörténetéhez.

Székely Ferenc portréja talán még sikerültebb, mint maga a korrajz. Valósággal előttünk lépked és beszél ez a kiváló férfi, aki keserves napokban — a kommün utáni román megszállás idején — is tanujelét adta megrendíthetetlen bátorságának. Székely Ferenc nevéhez fűződik egyébként a Zsidó Gimnázium és a Patronázs Egyesület alapítása. Kevesen tudják, hogy ez a zsidóval-lású bankvezér, aki a lángelkű hazafiak közé tartozott és Tisza István gróf bizalmát bírta, a nemzetiségi vidék kilenc falujában saját költségén tartott fenn magyar iskolákat.

Alapi Béla jól tette, hogy megörökítette Székely Ferenc korát és arcképét. A nagy tanítvány méltóan tiszteltette tanulmányával a nagy mester emléké előtt.

— Gyászistentisztelet Beck Jenő emlékeztetésére. A Pesti Izr. Hitközség és a Pesti Chevra Kadisa előjáróságai kegyeletes érzelmeiknek eleget téve, ez év január 11-én, vasárnap délután 5 órakor a Hősök templomában Beck Jenő, a Pesti Izr. Hitközség előjárója és a Pesti Chevra Kadisa előjárója emlékére gyászistentiszteletet rendeznek, amelyen a hittestvérek szíves megjelenését bizalomteljesen kéri.

— Dr. Wallenstein Zoltán előadása Kaposvárott. A kaposvári hitközség meghívására dr. Wallenstein Zoltán pécsi főrabbi érdekes előadást tartott „Ha az igazság megszólalna” címmel. Dr. Oszmann Aurél hitközségi elnök köszöntötte az illusztris előadót aki a zsidó „igazság” fogalmáról beszélt, kifejtve, hogy a zsidóság a maga igazsága mellett a mások igazságát is elismeri, mert az a felfogása, hogy a türelmetlenség mindig életellenes, romboló és céltalan. Dr. Wallenstein Zoltán főrabbi azután végigvezette hallgatóságát azokon a szellemi kincseken, amelyeket Izrael népe a mózesi és prófétai tanoktól kezdve Spinoza és Bergson műveig adott az emberi szellem gazdagítására. A nagyszámu hallgatóság nevében dr. Szőnyi Hugó kulturbizottsági elnök mondott köszönetet a magasnívójú előadásért.

A HETI SZIDRA

Vasárnap, január 11, Tévész hó 22. Hétfő 23. Kedd 24. Szerda 25. Csütörtök 26. Péntek 27. Szombat 28. Beköszönt: 5 óra 22 percek, kimenelete: 6 óra 07 percek. Kihirdetik Seva th hó ujhoidját: mevorchin hachódos. Heti szidra: Vo é r ó. Haflóra: K ó ó m á r H a s s é m . . . (Ezékiel 28. fejezete.)

Szombati heti szidránk: SEMŐSZ

Ebben a heti szidrában feltárul Mózes második könyve és megnyílik a függöny az óriási történelmi dráma előtt, melyet úgy hívunk: Izrael Egyiptomban. Eddig egyes nagy alakok élete játszódott le a Tórában előttünk, de most egy új szereplő lép a zsidó történelem színpadára: a zsidó nép. A rabszolgák népe, akik az egyiptomi hajásárok korbácsai alatt nyögnek. Akik gulákat és piramisokat építenek iszaptéglaiból, de akiket az ő Istenük meg fog váltani a rabszolgaság házából. A zsidó nép, mely még telve van a rabszolgák hibáival és gyűlöletével, de már ki van választva a megváltásra és szabadságra, a jövő küzdelmeire.

És ebben a heti szidrában születik meg előttünk a Legnagyobb Zsidó alakja: Mózes.

Rabszolgák gyermeke, szegény üldözött embereké, de mikor megszületik, akkor a rabszolgakunyhó birtelen megtelik csodálatos fényvel — meséli a Talmud — és egy láthatatlan kórus csendül fel az éjszakában: megszületett a Gyermeke, aki meg fogja váltani Izraelt! Azután csodálatos sorsa elviszi a gyermeket a fáraó udvarába, a zsarnok palotájába és ott nő fel, fiatal egyiptomi herceg, ki azonban tudja, hogy ő a rabszolgákhoz tartozik.

És meglátogatja testvéreit. És megfenyíti a rabszolgahajásárt, ki a zsidót bűntalmazza, de egyuttal azt is látnia kell, hogy a zsidók gyűlölik azt, aki őket meg akarja menteni, feljelentik és meghureolják, aki rajtuk segíteni akar és Mózes keserűen felsóhaj: Ó hé n n a u d á h a d o v e r ! Így áll tehát ez a dolog. Most már tudom, most már értem, most már világos előttem, miért üldözik a zsidókat, akik nem tartanak össze, hanem egymást hántják és egymás ellen árulkoznak, mialatt a rabszolgahajásárok korbácsa csatog a testükön...

És menekülnie kell. Messze Midjánba fut és ott pásztor lesz belőle. Nyáját legelteti, elfelejtve egész életét, egész ifjúságát. De akkor hirtelen megjelenik előtte az Ur és elhangzik a Küldetés Parancsa a pásztorhoz: menj és váltsd meg a népedet!

Mózes, a pásztor, eleinte nem érti. Szabadkozik. De azután látja a csodát: egy csipkebokor lángol előtte Lángol és nem ég el, lángol és nem hamvad szét. És megérti, hogy itt az Isten beszél hozzá: nem az óriási tölgyfát, nem a gőgös fenyőt választotta ki az Ur, hogy ott megjelenjen, hanem a legszerényebb, a legjelentéktlenebb bokrot, ezt az utcséli csipkebokrot és ott villan fel az Isten glóriája — így csak Izrael Istene mutatkozik, akinek a népe a rabszolgák népe, a legszerényebb nép, a legmegalázottabb, a legüldözöttebb, a semmibe vett rabok hada... és a kis csipkebokorban valóban az Ur beszél.

És Mózes visszamegy Egyiptomba, hogy betöltsé az ő küldetését!

KARMEI orth. kóser penzió

a város szívében, modern kényelmű, olyóvizes szobák Elsőrangú ellátás. Kívánatra díjtalan konyha. Budapest, Andrássy ut 43. Telefon: 225-664, 225-434.

— A női kereskedelmi szaktanfolyam zene- és irodalmi estje. A Pesti Izraelita Hitközség női kereskedelmi szaktanfolyamának „Dr. Munkácsi Bernát” önképző- és vallásos köre zene- és irodalmi estet rendez január 10-én, szombaton este fél nyolc órakor a Hollán-utcai kultúrteremben abból az alkalomból, hogy részben tizenhat éve áll fenn ez az iskola és másrészt Kelen Hugó tanár és zeneszerző két évteze működik. Az esten Kelen Hugón kívül Dénes Vera, Gál György Sándor, Kelen Rózsi, Koltai Ferenc, K. Palotai Erzsé, Kraszner Kató, Pál Jenő, Sik Olga, Sugár Pál, Pestl Sándor, Rónaszéki Béla, Solt Ibolya, Vándor Magda, a Resofszi-vonósnégyes, azonkívül az iskola növendékeiből alakult ének-, kamarakórus és zenekar szerepelnek különböző műsorszámokkal.

— Oszkár bácsi új mesekönyve. Az idei könyvpiac egyik érdekes és értékes gyermekolvasmánya Oszkár bácsi legújabb mesekönyve. A könyv címe: „Margitszigeti mesék.” Oszkár bácsi 26 esztendeje mesél nyáron át hetenként a mesére szomjas gyermekközönségnek. Ezeknek a meséknek színé-javát összegyűjtötte és gyönyörű kivitelű könyvben adta ki. A könyv művészies rajzait Vass Vera rajzolóművésznő illusztrálta. A díszes mesekönyv ára 5.20 P. Megrendelhető a szerzőnél: Oszkár bácsinál, Budapest, IX., Ipar-utca 3. szám I. emelet 7. Kapható minden könyvkereskedésben is.

A Pápai Izr. Négyzet követése méltó intézményt létesített, midőn megnyitotta egyelőre a téli hónapokra terjedő „Ismeretterjesztő tanfolyamát.” A megszervezés Deutsch Józsefné és Frieber Józsefné, valamint Láng Károly tanár buzgólkodásának köszönhető. Hetenként háromszor van előadás, melynek tárgyai: szentírásismertetés, zsidó történelem, lélektan, egészségügy, közgazdaság, művésztörténet, gyorsírás, zeneirodalom, irodalomtörténet. Az előadói tisztségekre Blau Henrik, dr. Billitz Aladár, dr. Gottlieb Elemér, dr. Gottlieb Elemérné, Láng Károly, dr. Lusztig Sámuel, Molnár Elek, dr. Szűcs Sándorné és Schwarcz Istvánné önzetlennül vállalkoztak. A tanfolyam hallgatói közé a pápai zsidó nők színé-java jelentkezett. A hitközség tanácstermében tartott első összejövetelen dr. Lusztig Sámuel isk. elnök mondott magasnívójú megnyitóbeszédet, utána Láng Károly tanár tartotta meg szentírást ismertető előadását. Az elmúlt szombaton a vendékként meghívott Rosenfeld Miksa debreceni zsidó gimn. tanár adott elő nagy sikerrel.

— Adományok az OMZSA részére. Az OMZSA részére a következő adományok folytak be: Bischitz Armin, Tolmács P. 5., Kálmán József, Zalazántó P. 15., Fendrich József, Nagyvisnyó P. 7., összeesen P. 27.—, mely összeget rendeltetési helyére juttattuk.

Chanuka-ünnepségek

A dombóvári izr. tanulóifjúság Juda Halévi Köre dec. 14-én tartotta szokásos Chanuka-ünnepélyét a zsfölásig megtelt téli imateremben. Dr. Friedmann Hillel főrabbi megnyitó beszéde után a kör minden tagja szerepelt énekszámokkal és szavallatokkal, melyeknek során nagy hatást váltottak ki Friedmanné Rab Erzsébet meleg érzés, a mai zsidó fájdalmat és reményt szépen kifejező költeményei. Az ünnepély áhítatát emelte dr. Singer Udön okl. rabbi nagysikerű ünnepl. beszéde és dr. Bárány Lipót hitk. elnök hatóságos záróbeszéde.

Dr. Komlós Ottó vallásnár vezetése mellett működő Jehuda Halévi Vallásos Kör december 21-én a Chevra diszttermében jól sikerült Chanuka-ünnepélyt rendezett. A változatos műsoron Bauer Zsuzsa, Bandi Erzsébet, Bloch Erzsébet, Engel Éva, Faragó Vera, Fischer Éva, Fixler Magda, Friedmann Erzsébet, Harnat Zsuzsa, Lőrinc Zsuzsa, Scheler Vera szerepeltek. Különösen nagy hatást váltott ki Szabolcsi Lajos Mainzi rabbi c. legendája.

A győri ifjúsági kultúregyesület chanukai ünnepsége a budapesti Goldmark-termi meleg esték hangulatát varázsolta Győrbe. Ernster Dezső és Káldi László szereplésével. Vendégművésznője volt az estnek Koralek Emilia is, aki igen nagy hatással énekelte több műsorszámot.

A váci orth. leányegylet és polgári iskola chanukai ünnepélyén Grünfeld Sz., Abelesz A., Frisch P., Kolman E., Ehrlich A. és Weisz E., Völgyi Zs., Kohn M., Szécsényi V., Sasvári E., Rosenbaum S., Klein I., Gansl M., Wohl K., Schönberg M. és Ornstein A. szerepeltek nagy sikerrel. A polgári iskola ünnepségét Cserjés Sándor igazgató szavai vezették be.

— Száádja gáon-emlékest Nagyváradon. Az 1942. évben van Száádja gáon, a középkori nagy zsidó vallásbölcész halálának ezredik évfordulója. A zsidó tudományos világ már megtette a kellő előkészületeket, hogy a könyv népéhez méltóan áldozzon a nagy gáon emlékének. A nagyváradai neológ hitközség kultúrelőadásainak keretében emlékezett meg e szellemóriás életéről és értékes műveiről. Vasárnap, december 28-án tartott kultúrelőadást Száádja gáon emlékének szentelve. Bevezető beszédet dr. Kecskeméti Andor iskolaszéki elnök mondott. Utána dr. Vajda István főrabbi tartott előadást, amelyben ismertette Száádja életét és műveit a modern kutatás fényében.

— A pápai Tiferesz Bachurim december 20-án, szombaton este tartotta rendes évi tisztújító közgyűlését, melyen a következő tisztikart választották meg: elnök: Reisz Dezső, alelnök: Gottlieb Zoltán, I. templom-átya: Rosenberger Béla, II. templom-átya: Perl Emil, pénztáros: Schreiber Kornél, könyvtáros: Breuer Zoltán. Választmány: Abelesz Salamon, Blau Andor, Hoffmann Béla, Rechnitzer Izidor, Tauszig Lipót. Pótagok: Buxbaum József, Klein Jenő, Ullmann Jenő.

— A békési Izr. Szeretet Otthon Örömnépe. Megható és lélekemelő bár-micväh ünnepség volt január 3-án a békési Szeretet Otthonban, amelyet az emberi jóság, nemes áldozatosság, példaadó nagylelkűség emelt az anyátlán, apátlan, elhagyott árva gyermekek számára. Goldberger Lajos gyógyszerész, a Szeretet Otthon alapítója és a nehéz, megváltozott életkörülmények közepette, nagy erőfeszítések révén is nagyrészt fenntartója, abból az emelkedett lélekre valló elgondolásból állott az elhagyott gyermekek mellé, hogy számukra az elvesztett szülői ház melegét és szeretetét nyújtsa, pótolja, őket felneveltesse, iskoláztassa, mesterségre taníttassa, embelekke, zsidó, vallásos életet élő emberekre nevelje, akik hasznos tagjai lesznek a zsidóságnak, a társadalomnak, az emberiségnek. A Szeretet Otthon egyik neveltje, Rosenfeld Ferenc érte el, mint legidősebb gyermek életének 13. évét, és került bár-micväh avatásra. Az avatási ünnepnek szép és ünnepélyes

keretet adott a szépszámmal egybegyűlekezett közönség. A háttóra elmondása után a bár-micväh könnyeket fakasztó imában köszönetet mondott Istennek, aki elengedte érni ezt az örömnépet, Goldberger Lajos gyógyszerésznek, aki minden szép- és jóval elhalmozta. Az avatási szertartást dr. Rosenzweig Rezső főrabbi vezette, aki a zsidó ifjú kötelességeire hívta fel a bár-micväh figyelmét, hogy életé legyen példás és zsidó. Dr. Rosenzweig Rezső főrabbi szívéhezszólt beszédével és az avatott fogadalmi imájával véget ért az avatási szertartás, amely az összegyűlt hívekre igen nagy hatást gyakorolt.

HYMEN

Kelemen Magdát (Ujfehértó) eljegyezte Fischer Andor (Ujfehértó). (Mindkét külön értesítés helyett.) Weinstock Böske, Tiszacsécs és Hartmann Miklós, Beregszász jegyesek. (Mindkét külön értesítés helyett.)

— Palugyai Győző Viktor szűcs kölcsön is ad szörmebelépőt, bolerót alkalmakra. IV., Váci-utca 15.

HALÁLOZÁS

Vasárnap temették nagy részvét mellett Salgó Mihály fuvarozási vállalkozót, bérkocsiparost, aki 76 évet élt. Az elhunyt jelentős szerepet vitt Kőbánya hitéletében és állandóan nagyobb adományokat juttatott a kőbányai hitközség útjára a kerület szőlőközdőinek. Temetésén, amelyen nagy közönség vett részt, dr. Hevesi Ferenc rabbi tartott megható búcsúztatót.

Művészi síremlék EICHBAUM MÓR-nál, V., Rudolf-tér 3. szám (Margit-bídnál). — Telefon: 124-674.

Kiadótulajdonos:

a Magyarországi Izraeliták Országos Irodája
A szerkesztésért és kiadásért felelős:

ROOZ REZSŐ.

Nyomatott

a Globus Nyomdai Müintézet R. T. kör-forgógépein, Budapest, VI., Aradi-utca 8.
Felelős vezető: Erdélyi György.

A P R Ó H I R D E T É S E K

HÁZASSÁG

FÉRJHEZ adnám teljesen árva, csinos, háziasan nevelt hugoniat 3000 P és kefényével, szigorúan szombattartó fiatalemberhez vagy özvegyhez. „Vallásos” jelégére. 882

NÉGYEZERREL, csinos, negyvenes, nagyothalál özvegyasszony otthon szerető élettársat keres. „Lehet keresetnélküli.” 883

FÉRJHEZ adnám 25 éves, nagyon csinos, érettségizett leányomat érettségizett, 30 évesnél nem fiatalabb, biztos egzisztenciával rendelkező fiatalemberhez. Jelége „Hozomány 10.000” a kiadóba.

FÉRJHEZ adnám leányomat jól-szituált izr. kereskedőhöz, tisztviselőhöz haterrel. „Leveleket 45-i” jelégére a kiadóba.

NÉGYEZER pengő hozománnyal férjhez mennék 43-50 körüli, keresettel bíró uriemberhez. „39 éves urileány” jelégére a kiadóba.

FÉRJHEZ adnám iskolázott, huszonegy éves, amélt házias leányomat ötven ezer pengő hozománnyal, szakképesítéssel rendelkező fiatalemberhez. Komoly leveleket a kiadóhivatal továbbít. „Együtt egymásért” jelégére.

FÖLDBIROKOS, csinos, 31 éves urileány élettársat keres. „Fényképes választ” főkíadóba. 883

BENÓSZULNE 54 éves özvegy, gyermektelen kereskedő. „Jó férj” jelégére a kiadóba. 890

ALLAST KAPHAT

KÖSER háztartáshoz értő, gazdaságban nevelkedett vallásos zsidó háztartásonként keresek tanyára. Részletes leírást minden igény megjelölésével kérek. Deszberg Géza, Nyékáldháza, Borsod megye. 1788

ALLAST KERES

JÓÉRZESŰ izr. leány magánoshoz vagy gyermekhez ajánlkozik. Pol-lák Aranka, Barcs I. Dénes-u. 6. Somogy megye. 1785

ZSIDÓ leány elhelyezkedne gyermek mellé, háztartásban szívesen segít. „Szerény igényű” jelégére a kiadóba. 1786

RAKTÁRBA, üzembe ajánlkozik intelligens nő. Kiszabott munkának otthoni elkészítését is vállalja. „Megbízható” jelégére a kiadóba.

LEÉPÍTETT, komoly, abszolút megbízható férfi pénzbeszédő, raktári, vagy bármilyen állást keres. „Biztosíték van” jelégére a kiadóba.

LEÉPÍTETT kereskedő párezer pengő övadékkal házmesterséget, házgondnokságot vállalna. „Vallásos-tereléshez értek” jelégére a kiadóba.

MAGANTITKÁRNK ajánlkozik leéptett tisztviselő. Kitűnő referenciákkal. „Szombattartó” jelégére a kiadóba.

KÉT-HÁROM gyermek mellé el-menne varrni tudó uricsaládhoz való leány. „Tisztaság szerető” jelégére a kiadóba.

JÓHANGU, nőtlen kántor, hitközségi ügykezelésben járatos, elhelyezkedne. „Muzikális” jelégére a kiadóba. 886

JÓCSALÁDBÓL való 28 éves fiatalember vas-, fűszerüzletbe benő-sülne. Választ „Vidéki” jelégére a kiadóba. 887

LAKÁS, ELLÁTÁS

ORTH. uricsaládnál lakást és teljes ellátást kaphat jobb urileány. Cim a kiadóban. 885

ELELMISZER

ORTH. kóser, füstölt libacomb P 6.20, vegyesen mellet P 7, liba-szalámi P 8, libatepertő P 7, Schwartz, Debrecen, Zugó-u. 6.

Hunyadi-só gyors és enyhe ✧ Ezt használd, ha gyomrod renyhe!